

og til betydelige Mangler, men jeg føler mig ingenlunde overbevist om, at disse Mangler ikke skulde kunne afhjælpes paa anden Maade end ved at gaa til den meget store og kostbare Reform og Indretning med Nævninger og det hele. Selv om man altsaa vilde anse det for at være omtrent uden for Debat, det Spørgsmaal, om man skal forlade den inkvisitoriske Maksime — den, som nu bruges, de Herrens vide, hvad jeg mener — i den kriminelle Proces, og gaa over til den akkusatoriske, selv om det er noget, alle Mennesker ere enige om at ønske, at stille den sigtede som en Part, der staar over for Statsmagten som den anden Part — saa vil jeg sige, at jeg indser aldeles ikke, at dette ikke skulde kunne gøres uden at komme ind paa hele dette vidtløftige, komplicerede og kostbare Apparat med Nævninger osv. Den akkusatoriske Maksime, den akkusatoriske Proces, vil meget let kunne gennemføres uden dette, og jeg skulde tage meget fejl, om der ikke, ogsaa navnlig for den højtærede Justitsminister, foreligger et Forslag, der er udarbejdet under særligt Hensyn til at gennemføre en Retsordning, paa den kriminelle Proces'es Omraade paa den Maade, jeg her har nævnt.

Jeg finder, at det Forslag, der er fremsat angaaende den civile Proces, er det bedste. Dermed sigter jeg naturligvis i Særdeleshed til, at der indføres Mundtlighed og Offentlighed, men desuden og især til dette, at der indføres fri Bevisbedømmelse og Afhøring af Parten. Det er jo i en ganske særlig Grad nyt, dette at en Part skal afhøres — jeg kan gerne sige som Vidne — i sin egen Sag, saaledes, at en Part i Sagen ikke blot kan forlange sig fremstillet for at afgive Forklaring, men kan forlange Modparten frem for at adspørge ham, og at man overhovedet kan forlange Parterne frem for at afgive Forklaring for den dømmende Ret. At der derved vil vindes meget i Retning af at faa Sandheden frem, betvivler jeg ikke. Der er mangfoldige Tilfælde, hvor Sandheden nu kan skjule sig overmaade godt gennem de Indlæg, der fremlægges. Det vil heretter blive meget vanskeligt for Folk at lyve sig fra det rette Forhold, den rette Sammenhæng i en Sag, naar de skulle

frem for Offentligheden, for Retten, og kunne kritiseres af enhver som helst og ogsaa ofte maaske af dem, som kende noget til den Sag, hvorom der er Tale. Der er altsaa, mener jeg, ingen Tvivl om, at til det, som er Hovedformaalet i den civile Retspleje, nemlig at faa Sandheden og Retfærdigheden frem, er dette et præbat Middel og vel et af de bedste, der overhovedet kendes. Men som alt det gode eller omtrent alt det gode i denne Verden har det ogsaa sine Skyggesider. Det vil for mange Mennesker medføre en meget stor Ulempe, at de, selv om de have en ganske retmæssig og forholdsvis let bevislig Fordring paa en anden, skulle kunne være udsatte for at skulle slæbes op som Vidne i deres egen Sag, at skulle krydsforhøres af Modparten eller Modpartens Sagførere. Det vil vel for Damer, som ere Sagsøgere, i ganske særlig Grad være ubehageligt at skulle møde personlig frem og lade sig eksaminere — altsaa i civile Sager — og det kan maaske undertiden medføre, at man vil sige: Nej, hellere vil jeg opgive min Fordring end udsætte mig for disse Ubehageligheder. Det kan derimod sagsøgte ikke sige, medmindre han enten vil betale straks eller vil opfylde, hvad der forlanges af ham. Det er altsaa den svage Side ved dette ny, men alt vel overvejeth maa man for Sandhedens og Retfærdighedens Skyld finde sig i denne Ulempe.

Imidlertid kan jeg ikke lade være med her at gøre opmærksom paa den ejendommelige Forskel, der efter Lovforslaget er mellem den, der er Part i en civil Sag, og den, der er Part i en kriminel Sag. Naar en Mand nemlig er Part i en kriminel Sag, altsaa er sigtet, saa er der nok nogen, der har Lov til at spørge ham, men der er ikke nogen, der kan forlange, at han skal svare. Der staar i Lovforslaget med Hensyn til ham, at sigtede adspørres om Navn, Alder, Stilling og Bopæl, men Lovforslaget vogter sig vel for at sige, at han behøver at svare derpaa; altsaa, han tier blot stille, han siger ikke noget. Der staar fremdeles, at Dommeren skal spørge ham, hvorvidt han erkender Sigtelsens Rigtighed, men der staar ikke noget om, at han skal svare derpaa. Dommeren skal